

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsak
torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje
za celo leto 14 K, za pol leta 7 K;
za četrletno 350 K, mesečno 1.20 K.
za Nemčijo za pol leta 7.90, za četr-
tletno 4 K; za Ameriko za pol leta
9.50 K za četrletno 4.80 K

Posredna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine proste
Nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Inserati: Enostopna petič. vrstica
(širina 88 mm) za enkrat 20 vin.,
večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

116. številka

V Ljubljani, v četrtek, dne 28. oktobra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave
naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo
„Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo na-
ročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla
naročnina koncem meseca oktobra, da jo zopet
obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—

za pol leta „ 7.—

za četrletno „ 3.50

na mesec „ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90

za četrletno „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50

za četrletno „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj pri
poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in
znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in ka-
varnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo
naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim
ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Deficit.

Finančni minister gospod Bilinski ima premalo
denarja. Blizu dvesto milijonov kron ga ima pre-
malo. Sicer izkazuje proračun, ki ga je v torek
predložil zbornici, samo 42 milijonov primanjkljaja,
toda to je samo matematičen dovtip, kajti tistih
110 milijonov, za katere naj bi se vladi dovolilo
posojilo, tudi ni in v deficit se mora všteti tudi
tistih približno 50 milijonov, ki bi se imeli pokr-
titi z zvišanjem tarifov na državnih železnicah. Gospod
Bilinski je govoril več kakor dve uri, vendar vsa
njegova trudna zgovornost ni mogla navdušiti zbor-
nice; še vladni mameluki, izvzemši nekotliko Po-
ljakov, se niso mogli posiliti, da bi bili malo aplav-
dirali svojemu ministru.

Deficit v tako ogromnih zneskih — to bi v
vsaki drugi ustavni državi zadostovalo, da bi mo-
rala vlada hipoma pobrati šila in kopita ter po-
gledati, kje je tesar napravil vrata. Zakaj povsem
nemogoče je, da bi se gospodarski položaj velike
države tako silno poslabšal brez krivde vlade in
brez oficijelnega znanja parlamenta. Seveda: V zbor-
nici menda nihče ni bil presenečen, ko je ugledal
proračun Bilinskega. Tako visoko ne sme nemara
taksirati inteligenca vsakega avstrijskega poslanca,
da je izza vsega, kar je uganjala naša «visoka po-
litika», pričakoval podoben finančni polom. In če se
je kdo dal preslepiti z umetnostjo finančnega mi-
nistra, ki je hotel opravičiti deficite le s padajočo
gospodarsko konjunkturo, je um dotičnega vreden
vsega obžalovanja. Vsem zdravim možganom v dr-
žavi je jasno, da je beraska malha te ljube črno-
rumene domovine nujna neizogibna posledica tiste
baharije, s katero se je prav ta črno-rumena do-
movina komaj pred enim letom postavljala.

Gospodarska konjunktura je slaba; to je se-
veda res. Avstrijska industrija je nazadovala, da

je strah; to so občutili celo delavci v naših neindu-
strialnih deželah. Toda go. pod Bilinski se dela ka-
kor nedolžna devica, ki misli, da je vsa razlika
spolov v obleki. «Gospodarska konjunktura je slaba»
— to je vsa njegova modrost, kriv je pa menda
ljubi bog, vsaj gospod Bilinski ne pozna drugega
krivca. Član visoke vlade ne ve menda ničesar o
bojkotu, ki ga je Avstrija pretrpela v Turčiji, in
če bi mu kdo povedal, da so tam cele mesece od-
klanjali vsako avstrijsko blago, se ne bi finančnemu
gospodu prav nič zazdelo, da je bila to posledica
aneksije. Menda mu je tudi prav tako skrivnostno,
da je med Avstrijo in Srbijo zaprta meja, da si
Bolgarija z vso vncmo vstvarja lastno industrijo,
da je uradna avstrijska politika napravila Avstriji
na Balkanu same neprijatelje, da je politika mega-
lomanije pred vsem kriva ne le sedanje slabe kon-
junkt'ure, temveč tudi najžalostnejših upov za bo-
dočnost.

Vse, kar je zakrivilo strašno propadanje na-
šega gospodarstva, se je pa zgodilo v ustavni
državi brez državnega zbora, brez njegovega do-
voljenja, skoraj da brez obvestila.

Pa vladi se pravzaprav ni čuditi. Metode go-
spoda barona, sedaj grofa Aerenthala so prav tako
dobro znane kakor državniška ženialnost barona
Bienenrtha. In kjer je Wekerle kot zastopnik mad-
žarske oligarhije tretji v zvezi, tam mora politika
plezati na najvišje stolpe. Najžalostnejše v celi ti
igri pa je vedenje meščanskih strank v parlamentu,
ki so omogočile vladi najvratolomnejše eksperi-
mente in ki so mirno trpele, da jih je vlada po-
stavila v kot kakor otroke, ki nimajo druge pravice
kakor gledati, kaj dela od boga postavljena
gosposka, in jo občudovati.

Tudi slovanske in specialno slovenske stranke
zadene to v obilni meri. Deficit državnega prora-
čuna bi moral zadnjemu slepcu odpreti oči, da bi
spoznal, kako blazna, kako politično hudodelska je
bila poletna obstrukcija Šušteršiča in njegovih
oprod, ki je dala vladi, česar je najbolj želela:
Miru in pokoju.

Toda s primankljajem v državnem bidžetu še
ni izražena vsa mizerija našega gospodarskega po-
ložaja. Krvava satira tiči v kričečem protislovju
med našo berasko malho in našo bahato razsip-
nostjo. Tukaj deficit; v delegacijah pa se bo pri-
kazal vojni minister in kar bo zahteval za nove
barke, bo tako, kakor da žive v Avstriji sami
Vanderbilti in Rothsildi. Že danes se sliši, da se
misli zahtevati za vojno mornarico približno 400
milijonov kron. Stari deficit na račun ljudskega
žepa. Aerenthal je postal graf, stroške pa bo pla-
čevalo delavsko ljudstvo. Z novimi avki ali z no-
vimi posojili, to je vseeno. Pota so lahke različne,
končno pa vodijo vendar vsa k enemu cilju in to
je uboga mošnjica širokih slojev, dočim so velike
blagajne bogatinov nemoteno rode.

Taka je setev. Videli bomo, kakšna bo žetev.

Kmečka in napredna stranka na Goriškem.

Konec.

Po razbitih pogajanjih je kmečka stranka
zopet postavila samostojne kandidate v splošni ku-
riji: dr. Frankota, Križniča in Štreklja, torej zopet
dva očitna liberalna kandidata («Soča» dne 14. ok-
tobra 1909 izrecno konstatira, rekoč o dr. Grego-
rinu: «Saj on ni agrarec, ker je odklonil pro-
gram te stranke, kakor Štrekelj».) Par dni
nato je napredna stranka imela svoje zborovanje
ter slovesno proglasila kot kandidate napredne
stranke: dr. Frankota, Križniča in Štreklja, toraj

liberalne kandidate kmečke stranke, torej ista per-
filna igra kakor pri volitvah leta 1908.

Napredna stranka se je skrivala za kmečko,
kar je morala tudi storiti, ako ni hotela imeti
pred svetom najpopolnejše blamaže, in v svrhu tega,
sporazumljere obeh voditeljev strank, po drugi
strani pa oficijelen samostojen nastop vsake stranke
zase. «Kmečki glas» izreka dne 17. septembra 1909
«Naša stranka se je ustanovila, da si izvoli lastne
poslance, ki bodo imeli srce za kmeta», ter očita
napredni stranki, da bi morala povedati, če bi
imela le količjak poštenosti, da so oni 3 kandidati
kmečke stranke in, ker tega ni storila, da je ne
morejo smatrati za resno stranko. Vsled
tega konstatira «Soča» od svoje strani, da
kmečke stranke sploh ni, marveč da je ta
le v fantaziji nekaterih mladičev, ki bi se radi na-
jedli pečenke na Goriškem. Gabršček si je bil v
svesti sporazumljenja z dr. Frankotom in je dobro
vedel, da, dokler je Franko na čelu te
stranke, kmečka stranka ne pomeni nič
drugega nego orodje v njegovih rokah.
«Kmečki glas» je dne 21. septembra 1909 na
impertinenco voditelja napredne stranke primerno
reagirai v članku «Andrej Veliki...» kateremu
očita megalomanijo in izkoriščanje naprednih za-
vodov ter končno povedal jasno, da je narodno-
napredna stranka na Goriškem bolj reakcionarna
nego vse druge. Nato je Andrej Veliki v «Soči»
konstatiral, da ga je prišel načelnik kmečke stranke
vsled tega napada prositi odpuščanja in da
po volitvah že obračunijo z onimi mla-
diči. Struja v kmečki stranki pa je bila vedno
bolj protivna Gabrščeku. Poslanec Franc Obljubek
je protestiral, da ga kandidirajo za napredno
stranko.

V volilnem oklicu dne 1. oktobra 1909 pravi
kmečka stranka: Naprednjaki hočejo z nami in no-
čejo razumeti, da kličemo: proč s klerikalci, proč
z liberalci! Pristna kmečka struja je pa prepozno
nastopila samostojno, prepozno se je hotela otresti
dr. Frankota.

Pri volitvah v splošni in kmečki kuriji sta na-
predna in kmečka stranka sijajno propadli. Kmečka
stranka ni hotela uvaževati sklepa socialne demo-
kracije na deželni konferenci meseca julija 1909:
da je mogoč skupen nastop le proti klerikalizmu
in proti liberalizmu in pod samostojnim demo-
katičnim programom. Prepuščala je prosto roke vsem
intrigam lastnega zastopstva. Stranka se je pustila
na najbrezobzirnejši način varati, in ko je s precej
elementarno silo prodrila nezadovoljnost v stranki,
je že bilo prepozno. Zaman vprašuje sedaj 14. sep-
tembra 1909 «Kmečki glas» napredno stranko:
«Kdaj se je sklenila pogodba, da se ustanovi
kmečka stranka, da resi Vašo propadajočo na-
predno stranko, in kdaj se je sklenil kompromis
za volitve? Zaman čaka na odgovor napredne
stranke, ki si tudi danes še ni v svesti pravega
položaja in pravega pomena kmečke stranke.

Vsled vsega povedanega je socialno-demokra-
tična stranka bolj svesta si kakor kdaj, da je sto-
rila edino pravo, da je samostojno in brezobzirno
nastopila pod geslom: Proč s klerikalizmom, proč
z liberalizmom in proč z agrarsko-lažiliberarno
stranko; prave kmečke stranke ni, mar-
več je lažiagrarna stranka v nesposobni
zvezi z lažiliberarno.

Po končanih volitvah pa je končno načelnik
kmečke stranke dr. Franko vpričo najodkritosre-
nejših zastopnikov kmečke struje izbleknul svoj po-
litični kredo:

«Kaj mislite, da je kmečka stranka kmečki proletariat? Tisti, ki nimajo ničesar, ti spadajo v socialno demokracijo, v agrarno stranko pa spadamo mi posestniki, ki kaj imamo.»

V tem reku stoji začrtana pot socialni demokraciji in kmečki stranki: Brezobzirno naprej za osvoboditev in organizacijo proletariata delavskega in kmečkega; agrarni posestniki z dr. Frankotom vred, štacunarji, polizobraženo in takozvano inteligenco pa prepustimo nadalje v konkubiji agrarno-napredne stranke.

„Za otroka.“

Komaj je cesar Fran Josip ob svojem I. lanskem jubileju izrazil željo, da naj bi se proslava uredila v varstvo in korist otrok, že je slabo namazan avstrijski birokratski aparat začel škripati na vse konce in kraje, v jubilejnem letu se je z velikim hruščem in truščem proglasilo «Stoletje otroka». Tudi na Kranjskem so po «lastni» inicijativi barona Schwarza jela po vsej deželi rasti društva «v varstvo otrok». Vsako hrepenenje po križcih in odlikovanjih je slo v taka društva. Lahkoverni ljudje so spriče teh pojavov mislili, da bodo odslej naši «mali» živeli kakor angeljci, da bodo zlasti otroci uboega delavstva uživali nebeški raj že tukaj na zemlji. Mi pa smo takoj izpočetka dejali: Počakajmo! Po njihovih delih jih bomo spoznali! In spoznali smo jih kmalu. Edini vspehi so se pokazali tam, kjer istiniti ljubitelji otroka že a priori niso računali na križec in niso čakali šele jubilejnega leta, da vrše svoje delo kulturne humanitete. Malo jih je in kažejo se samo v dveh okrajih; iz večine kranjskih okrajev nam doslej še ni nič posebnega znano. Pač pa se proslavlja izmed vseh avstrijskih mest in krajev naše Novomesto te dni kot specialiteta na tem polju.

«Rdeči Prapor» je bil — kar je za ljubljanska dnevnika nekam sumljivo — prvi, ki je objavil poročilo o škandaloznem dokazu, kako pravosodje in društvo za varstvo otrok v dolenski metropoli izpolnjujeta zakon, cesarjeve želje in navodila barona Schwarza. Danes smo v položaju, prvotno poročilo izpopolniti tako:

Šolarček Ivan Rakoše, sin kranjskega v Gradski, se nahaja v oskrbi župana Zurca (Štemburja) v Kandiji. Poprej je bival pri starših v Irčevasi, kjer je kot bližnji sosed občeval z 2 leti starejšim Ivanom Stritarjem, čigar roditelji so v Ameriki in je v oskrbi starega očeta in matere imenom Lukšič. Stritar ni učenec II. razreda, kakor se je pomotoma pisalo, ampak IV. razreda ljudske šole v Smihelu. Stritar je bil že enkrat kaznovan, ker je z drugimi tovariši lovil mlade tiče. Drugače je dečko brez posebnega madeža. Z Rakoštom ne občujeta več, odkar je slednji v Zurčevi oskrbi. Tisti teden, ko si je Rakoše prilastil 150 K denarja, dečka sploh nista prišla skupaj, je torej nemogoče, da bi v smislu razsodbe okrajnega glavarstva, Stritar Rakošeta nagovarjal na tatvino. Čučno je, da Zurc odločno zanika, da bi bil denar pri njem ukraden, naravnost sumljivo pa je, da se za tako svoto nihče ne oglasi kot lastnik. Rakoše se glede denarja na vse načine izgovarja. Čigav je torej denar? V petek pred 1. t. m. se Rakoše nakrat prikaže na njivi blizu Irčevasi, kjer je Stritar pri sosedu Jarcu pobiral krompir. Klical je Stritarja, češ, da ima nekaj zanj. Stritar pa se za to vabilo ni zmenil. Rakoše se je podal v zaprto hišo domov; tam je tri dni užival, kar si je bil nakupil. V nedeljo pa, ko je videl, da je Stritar sama doma, se je splazil k njemu, pa mu dal denarnico v kateri je bilo 41 K. «Le vzemi,» mu je dejal, «to je Tvoje». Na vprašanje Stritarja, kje je to dobil, je odgovoril: «jaz že vem kje». Pozneje mu je še rekel, da je denar našel pri nekem mlinu. Rakoše se je potem takem tri dni potepal okrog, kar označuje vprašanje, kako župan skrbi za otroka, izročene mu v oskrbo. Stritar je odšel sam v mesto, tam so ga dobili njegovi znanci, katere je začel «obdarovavati». Spravili so ga do «ceglanja» ter ga oskubili za 5 K. Po igri je najstarejši tovariš predlagal, da gredo v gostilno Hrastar na Drsko. Naročil je 1/2 litra vina pa nekaj malega za prigrizek, tako da je ves račun znašel okoli 80 vinarjev. «Dolenske Novice» so iz tega napravile račun za 6 kron. Tak čudež je, kakor oni v «Novem Lurdu» samo pri tem listu mogoč. Kje bodo 3 ali 4 pobje v malem času zapili 6 kron! Stritar je na potu proti domu, ko je zagledal svojega strica, vrgel denar od sebe. Nasli so še 84 kron, katere so izročili županstvu.

Stari oče Stritarjev je potem peljal oba dečka k županu Zurcu; vse povpraševanje, kako je Rakoše prišel do denarja, je ostalo brezuspešno. Par dni pozneje pa pride Zurc v spremstvu orožnika v solo. Z grožnjo, da mu pusti takoj glavo odsekati, če bi Stritar še tajil, da je dal 80 kron od onega denarja svoji stari materi spraviti, hotel je iz dečka spraviti izpovedbo o krivdi, ki je deček sploh zakrivil ni. Ujeti pa ga je izkušal tudi na ta način, da je dečku rekel: «mali se je že udala, da si ji res denar izročil». Stritar pripoveduje, da je orožnik res malo potegnil sabljo iz nožnice, pa ga je potem le s kolenom proti hrbtu sunil, a Zurc pa, da ga je začel kľofutati. Stritarja so potem odpeljali v občinski zapor. Drugi dan pa jim je ušel iz pisarne. Zurc je svoj načrt poskusil tudi s staro materjo. Letej je rekel, da je deček že priznal, da ji je dal spraviti tistih 80 K. Ker je žena tako obdolžitev odločno zanikala, ji je grozil, da jo pusti po žandarju ukleniti. Ta pa je bil bolj previden kakor župan, in ga ni ubogal. Teden pozneje so bili vsi klicani na okrajno glavarstvo, kjer je, kakor je «Rdeči Prapor» že poročal, neizkušen praktikant zagrešil sodbo, ki išče para v avstrijskem pravosodju.

Dopisi.

Gorica. Socialno-demokratska stranka na Goriskem prireja pridno shode, na katerih pojasnuje položaj, nastali v deželi vsled novih volitev v deželni zbor; obenem pa je jela povdarjati, da je na Goriskem čas in položaj ugoden, da socialno-demokratska stranka nastopi tudi med kmečkim ljudstvom. Zadnje volitve so pokazale vso gnilobo in trhlost liberalne in agrarne stranke, obenem pa tudi, da je element malih posestnikov na Goriskem pristopen socialno-demokratskim idejam. Bivša kmečko-agrarna stranka je na razpadu in osnovati se mora nova, izločivši vse nepotrebne elemente, ki so se bili vsilili in zadušili prvotno demokratsko stremljenje kmečke stranke same. — Dr. Franko je izstopil iz odbora, in za njim mora slediti marsikateri član izvrševalnega odbora kmečke stranke, ki je obenem zaupnik ali celo član izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke. Kmečka stranka stoji torej pred dejstvom, da se mora do cela iznova organizirati, ali sama kot posebna demokratska stranka, ali pa vstopijo mali posestniki v organizacijo socialne demokracije in se obenem strokovno in združno organizirajo zase. Kator tvorijo strokovne organizacije delavstva svojo posebno celoto, tako je tudi ne le mogoče, ampak tudi neobhodno potrebno, združiti kmečko prebivalstvo v strokovnih in združnih organizacijah, in kakor dajejo strokovno delavske organizacije socialni demokraciji takorekoč hrbišče, tako velja isto za kmečko prebivalstvo. Po izidu volitev in obnašanju bivše agrarne stranke ima socialna demokracija na Goriskem docela prav, ako se samostojno loti organizacije kmeta. Nič ne de, ako sporedno nastopi tudi lastna samostojna kmečka politična organizacija, cilj mora biti eden in isti, in vsled tega se morata tudi pota v najkrajšem času združiti v eno samo. Razmere kmečkega prebivalstva na Goriskem so take, da dobi pravega zastopstva edino v delavski socialni demokraciji taki kakor je, brez izpremembe in primeska; goriski kmet je pač proletarec, tako kakor goriski delavec.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivalcah

„Rdeči Prapor“

Iz štranke.

o Gorica. Zaupniki in kolporterji «Rdečega Prapora» so vabljeni, da se gotovo udeležijo važnega sestanka, ki bo v nedeljo, 31. t. m. v Gorici, Via Teatro 20. Na sestanku se bo razpravljalo o kolportaži «Rdečega Prapora». Naj nihče ne manjka.

o Krajna organizacija v Trstu naznanja vsem novoizvoljenim zaupnikom, da se vrši prvo zborovanje zaupnikov v torek, dne 2. novembra ob 8. uri zvečer v Delavskem domu II. nad. Dnevni red: Konstituiranje zaupniškega zbora; izvolitev zaupnikov v krajih, kjer je bila volitev nemogoča. Izvolitev zastopnikov na jugoslovansko konferenco v Ljubljani. Razni predlogi zaupnikov in političnega odbora.

Shodi.

Gorica. V soboto, 30. t. m. ob 8. zvečer je v gostilni alla Stazione, ulica Campo santo važen sestanek železničarjev in tam bivajočih drugih delavcev. Namen sestanka je ustanovitev krajne organizacije za ta okraj. Pričakuje se obilna udeležba.

Celje. V nedeljo dne 31. oktobra t. l. se vrši v Gaberjih pri Celju v gostilni «pri Lastovki» ob pol 10. uri dopoldan javen ljudski shod z dnevnim redom: Vzroki vednega podraževanja živil in konsumna društva. Poročal bo sodrug I. Tokan iz

Ljubljane. Delavstvo iz Celja in celjske okolice se vabi na mnogobrojno udeležbo.

Domače vesti.

— **Delavci ne zahajajo v gledališče,** pripoveduje v polemiki z «Rdečim Praporom» neki «Trezní pozitivist» v «Slov. Narodu.» «Trezní pozitivist» zagovarja namreč premudre ljubljanske mestne očete, ki so odklonili ustanovitev letnega gledališča. O tej stvari se že še pomenimo drugič, ker nam danes ne dostaje prostora, le toliko lahko povemo, da se nam vidi «Trezní pozitivist» prav tak Abderit, kakor večina mestnih atejev slovenske «metropole», ki bi se menda bolj po pravici lahko imenovala slovenska litropola. Ampak eno opazko treznega pozitivista moramo omeniti. Naši delavci ne zahajajo, pravi, v gledališče; ali so preslabo plačani, ali pa se še ne zanimajo za gledališče; oboje, pravi, bi bilo žalostno. «Trezní pozitivist» torej ne pozna tako pozitivne reči, kakršna je delavski položaj. Zato bodi povedano, da ne gre za nikakršno alternativo, ampak oboje velja: Delavci so preslabo plačani in se ne zanimajo dovolj za gledališče. Ampak drugo je naravna in zelo lahko umevna posledica prvega: Delavci se ne zanimajo dovolj za gledališče, ker so preslabo plačani. Kdor nima dovolj za telesni kruh, si ne more kupovati duševnega; to je žalostno, ampak resnično. Toda dovoli naj se nam skromno vprašanje: Kako si gospodje pozitivisti zamišljajo bodočnost slovenske umetnosti? Če so res tako pozitivni, kakor se delajo, bodo morda priznali, da slovenska buržoazija, ta maloštevina in vrhutega še prav posebno filistrska buržoazija ne zadostuje za krepak razvoj naše umetnosti. Čm manjša je narodna celota, tem bolj se mora kultura naroda naslanjati na celoto, če se hoče ohraniti in vspevati. A prav večina te celote mora ostajati pred durmi kulturnih hramov, ker — je preslabo plačana. Bolje plačana pa ne bo nikoli, če ne bo mogla prisiliti svojih delodajalcev, da ji plačajo več in če ne bo mogla obenem prisiliti svojih izkorščevalcev, da dajo konzumentom za njihov denar toliko, kolikor je vreden. Torej: Socialni boj in njegov uspeh je pogoj za razvoj slovenske umetnosti in kulture. Buržoazna politika, naperjena proti stremljenju delavstva, omejuje število onih, ki se morejo zanimati za slovensko gledališče (in za slovensko literaturo, in za slovensko glazbo, in za slovensko slikarstvo i. t. d.), ovira torej razvoj slovenske kulture; socialna demokracija, ki vodi večino naroda do boljše eksistence, da bi se množice mogle udeleževati kulturnega življenja narodovega, je pa — izdajalka naroda. Bodi prokleta!... Kdo ve, kako bi bilo, če bi trezní pozitivisti malce razmišljali take probleme?

— **Delavska telovadba in ljubljanska občina.** Delavska zveza «Vzajemnost» ima mnogo članov, ki bi radi telovadili. Ker pa društvo seveda ni tako bogato, da bi si moglo zgraditi lastno telovadnico, je naprosilo ljubljansko občino, da bi dovolila njenim članom telovadbo v kaki šolski telovadnici. Slavni občinski svet je prošnjo odklonil in utemeljil sklep s tem, da telovadijo v šolah sokolska društva. Prav zato, ker so šolske telovadnice odprte Sokolom, je «Vzajemnost» mislila, da bi se tudi delavcem lahko dovolil kak večer. Občinski očetje so drugega mnenja. Razumemo. Če bi bila «Vzajemnost» liberalna, bi se morda drugače govorilo. Sodrugi naj nekoliko potrpe. Naša se bo pač druga prilika. Telovadba ni privilegij buržoazije ali kakšne vladajoče stranke.

Državni proračun.

Na drugem mestu omenjamo deficit v državnem proračunu, predloženem po finančnem ministru Bilinskem, ki znaša 42 milijonov kron. Tukaj objavljamo najvažnejše številke proračuna, da si morejo čitatelji vsaj v glavnih črtah napraviti sliko o državnem gospodarstvu. Veselega ne kaže ta slika mnogo, v celoti pa je zelo žalostna.

Skupna potrebščina znaša po načrtu Bilinskega dve milijardi 691 milijonov in 499.477 krón.

Pokritje z direktnimi in indirektnimi davki ceni finančno ministrstvo na dve milijardi 649 milijonov 456.741 kron, tako da ostane nepokritega primanjkljaja 42.042.786 kron.

V primeri z letošnjim kaže proračun za leto 1900 sledeče številke:

	I. Potrebščine:	
	1900	1909
	Za leto kron	
Dvor	11,300.000	11,300.000
Kabinetska pisarna	188.981	184.416
Državni zbor	4,082.684	3,944.520
Državno sodišče	67.048	68.364
Ministrski svet	4,902.930	4,602.110
Skupne zadeve	310,184.890	310,176.890
Ministrstvo za not. zad.	52,058.316	46,215.424
Ministr. za dež. bramb.	98,701.330	87,304.574
Ministr. za uk in bog.	103,001.572	104,618.185

Finančno ministarstvo	813,272.926	754,516.950
Trgovsko ministarstvo	223,606.400	208,339.729
Železniško ministarstvo	705,961.850	550,384.570
Poljedelsko ministr.	52,752.128	50,598.840
Pravosodno ministr.	86,387.991	92,548.190
Ministr. za javna dela	92,139.360	89,460.754
Uprava drž. stavb	4,187.093	—
Stavbe, režija i. t. d.	28,992.282	—
Najvišji računski dvor	687.100	663.400
Pokojnine	99,024.596	91,627.627
Skupaj	2,691,499.477	2,406,554.543

II. Pokritje:

Ministrski svet in upravno sodišče	2,934.200	2,770.140
Ministarstvo za notranje zadeve	2,180.367	2,115.554
Ministarstvo za deželno brambo	2,072.883	1,972.352
Ministarstvo za uk in bogočastje	17,075.440	17,200.241
Finančno ministarstvo	1,592,798.221	1,569,159.045
Trgovsko ministarstvo	191,737.690	183,610.370
Železniško ministarstvo	776,176.990	566,443.100
Poljedelsko ministr.	21,388.516	20,140.923
Pravosodno ministr.	4,349.150	4,212.377
Ministr. za javna dela	29,012.170	28,920.750
Uprava drž. stavb	468.049	—
Nove stavbe, režija i. t. d.	260.560	—
Pokojnine	9,002.505	8,002.630
Skupaj	2,649,456.741	2,404,647.482

Umetnost tega proračuna, ki priznava 42 milijonov deficita, razkriva III. članek finančnega zakona, ki se glasi:

„Za pokritje državnih izdatkov se doočajo s svoto 2.649,456.741 kron nastavljeni dohodki direktnih davkov in indirektnih davščin ter ostalih dohodnih virov države, ki se imajo pobirati po obstoječih določbah. Pri tem se pooblašča vlada, pridobiti znesek 109,616.305 kron in sicer za odplačilo splošnega državnega dolga, za izredne izdatke, stavbe in voznoprometna sredstva državnih železnic ter za izredno naoboroženje deželne brambe s kreditno operacijo (to se pravi, z novim posojilom).

Za pokritje še ostajajočega primanjkljaja se imajo porabiti višji dohodki direktnih in indirektnih davkov, ki se zahtevajo z zakoni o izpremembi določb za obdačenje žganja, o preuredbi odkazov za deželne fondе in o znižanju realnih davkov, nadalje o izpremembah zakona o osebni dohodnini z dne 25. oktobra 1896, d. z. l. 220, dalje o davkih na dedščine in darila in o obdavčenju narurne mineralne vode, o pobiranju davka na sodovko in podobne umetne napoje.“

Omenimo naj še, da bo za obrestovanje državnih dolgov leta 1910 treba za 62,078.507 K več kakor leta 1909.

Protiljudski kurs v državnem gospodarstvu se torej nadaljuje; vedno novi milijoni se nakladajo ljudstvu, ki si ne more ob sedanji draginji s svojim delom niti dovolj kruha zaslužiti, na rame. Za olajšanje življenja tega ljudstva pa nima država nobene stezice!

To ni več brezobzirnost. To je gola norost kapitalističnega zistema. Živino, ki mu mora dati dela, gnoja, volne, končno še mesa in kože, njen lastnik vsaj hrani; ljudstvo se pa molze, molze in molze, paša se mu pa zagraja. In ta slavni zistem noče razumeti, da je ob taki metodi polom neizogiben!

Zadnje vesti.

Državni zbor.

Dunaj, 26. oktobra. Ko je finančni minister končal svoj ekspeze, so prišli na vrsto nujni predlogi o draginji.

Prvi je govoril krščanski socialc Drexel, ki je pripovedoval, da agrarci niso krivi draginje. Edini razlog so karteli in borza. Voli naj se odsek, ki ima v šestih tednih poročati zbornici.

Potem utemeljuje poslanec Hannš nujni predlog socialnih demokratov. Ta hip, pravi, ni nobena zadeva nujnejša od vprašanja draginje, vsled katere ne trpe le delavci, temveč tudi mnogi krogi srednjih slojev. Poleg splošnega položaja na svetovnem trgu je kriva v prvi vrsti naša napačna carinska politika, da je mogla dobiti draginja pri nas tako strašno obliko. Govornik spominja na predlog poslanca Seitza glede na odpravo carine na pšenico in zahteva, naj se poda avstrijska vlada v pogajanje z ogrsko, da se odpravi žitna carina za eno leto. Socialna demokracija pač pozna ogrsko vlado in sedanji ogrski parlament, pa ve, da se bo težko doseglo pritrdilo ogrskega kabineta. Če se pa po tej poti ne more priti do cilja, pokazuje Seitze v predlog drugo pot: Avstrijska vlada naj nakupi pšenice, naj sama plača carino, naj da to pšenico zmleti v avstrijskih mlinih in naj naloži tem mlinom, po kakšnih cenah imajo prodajati moko. Skrbeti moramo nadalje za to, da pride dobro in ceneno meso v deželo. Končno se mora z Rusijo in z balkanskimi državami skleniti veterinarska (živinozdravniška) pogodba. Trditev agrarcev, da bi s tem nastala nevarnost za prenos živinskih boleznih, je prazna pretveza. Saj se lahko napravijo ob mejah klavnice pod državnim nadzorstvom in meso se lahko vpeljuje v hladilnih vozovih. Seveda se ne sme tako vpeljano meso izročiti oderuhom, temveč bi morale občine prevzeti dolžnost, da bi skrbele za oskrbo prebivalstva z živim. Kakor narašča draginja, tako se pa manjša v Avstriji prilika za delavski zaslužek. Inozemstvo se zapira radi agrarcev, doma se pa delavec sili, izdajati vso svojo plačo za agrarne produkte, tako da izgublja tudi notranji industrijski trg odjemalce. V bojih delavcev za zboljšanje položaja so pa oblasti še vedno pristanske. Ministra Klein in Bienert sta nekeč izjavljala v državnem zboru, da straže stavkujočih v zakonu niso prepovedane. Če se pa kakšnemu okrajnemu glavarju to dokaže, tedaj odgovarja, da ga nič ne briga, kaj je govoril minister. Pri vsaki stavki je videti, kakor da nimajo vlada in žandarji nobenih drugih opravkov, kakor služiti kapitalistom kot hlapi.

Socialno-demokratski predlog zahteva tudi, da stopi vlada v dotiko z južnoameričanskimi in avstralskimi državami radi uvoza hlajenega mesa. Štirideset odstotkov angleškega ljudstva živi od takega mesa. Tudi na Nizozemskem je tako. Za avstrijsko ljudstvo pa je dejal dr. Ebenchoch, da je tako meso nezdravo. Nihče se pa ne razburja, da sto in stotisoč ljudi v Avstriji sploh celo leto ne dobi mesa. Socialni demokratje stojimo na stališču, da se morajo spričo sedanje draginje porabiti vsa sredstva, s katerimi se more prebivalstvu oskrbeti zdrava in cenejša hrana.

Govorila sta še poslanca Bužinovskij in Orizianu; potem se je razprava prekinila.

Jugoslovani so vložili nujni predlog radi zavlacenja bosenske ustave.

Dunaj, 27. oktobra. Na koncu večerajšne seje je vložil poslanec Rudolf Müller interpelacijo, poslanec dr. Ellenbogen pa je vprašal predsednika o zadevi nemško-radikalnega poslanca Kroya, ki je našim čitateljem, zlasti železničarjem znan kot eden tistih, ki so se najbolj trudili, da bi razrušili železničarsko organizacijo. Kroy je bil adjunkt na železnici Ustje-Toplice in ko je bil izvoljen za poslanca, je zahteval, da naj mu železnica dovoli trajen, plačan dopust. Omenjena železnica ni hotela storiti tega, a gospodu Kroyu se je pojavil skrivnostni rešitelj; salzburska lokalna železnica ga je namreč prevzela, imenovala za nadzornika ter mu dala dopust. Za takrat se je mislilo, da ima železniško ministarstvo svoja prste vmes, ker je bilo vendar težko razumeti, da bi privatna železnica prevzela tujega uradnika le zato, da mu plača gažo in ga pušča na dopustu. Zdaj pa je doletela nemško-radikalnega gospoda še večja sreča: Severozapadna železnica ga je dan preden je bila podzavljena, imenovala za višega revidenta s 3600 kro-

nami plače in 1400 kronami stanarine in sicer kakor je dokazano, na željo železniškega ministarstva. Gospod Kroy je sedaj uradnik države, ima stopnjo, katere v redni službi se več kakor deset let ne bi dosegel, dobiva lepo plačo od države in nima dela, ker je na dopustu. Čudna protekcija za nemško-radikalnega poslanca. Radovedni smo, kako jo razloži železniški minister!

Dunaj, 27. oktobra. Danes se je nadaljevala debata o nujnih predlogih, ki se tičejo draginje. Govorili so poslanci Fresl (češki radikalec), dr. Damm (nemško nacionalni agrarec) ter trgovinški minister dr. Weisskirchner. Damm se je seveda zaganjal v vse, kar bi moglo res ublažiti draginjo.

Weisskirchner je govoril zelo obsirno. Ne le živila, ampak vse je drago in tega so krive tudi zvišane delavske mezde, ki pa so opravilene. Toda če sledi draginji živil zvišanje delavskih plač, tedaj vpraša, kaj naj store tisti s stalnimi plačami nastavljeni, ki nimajo organizacije? Priznava, da je sedanja situacija težja kakor v drugih podobnih slučajih, ker je poleg mesa tudi kruh, moka in mleko drago in da pada industrialna konjunktura ter grozi z brezposelnostjo. Z ogrsko vlado se je avstrijska že dogovarjala radi žitne carine, toda ona je odklonila odpravo carine, češ, da leta 1909 ni bilo slabe letine (Čujte! Čujte!) Na naraščanje žitnih cen vpliva nedvomno tudi to, da je na budimpeštanski borzi vkljub ponovni krepki urgenci avstrijske vlade še vedno terminska kupčija in blanco. (Čujte! Čujte!) Treba je organizacij producentov in konzumentov, da se kolikor mogoče izloči «ilegitimno» prekupovanje. Če se bo volil odsek, se bo vlada marljivo udeleževala njegovega dela.

Nadalje so govorili Johannis (socialni demokrat), ki je polemiziral z agrarci in tudi z ministrom, Kotlař (češki agrarec), Buřival (češki radikalec) in Horský (češki klerikalec).

Potem so sledila vprašanja in razne osebne zadeve.

Tarifi južne železnice. Dunaj, 27. oktobra. Danes so imeli poslanci s Štajerskega, Koroskega, Kranjskega, Primorskega in Tirolskega posvetovanje radi nameravanega zvišanja tarifov na južni železnici. Od vseh strani se je protestiralo proti temu namenu. Volil se je odbor, ki se ima baviti s to zadevo in jutri obiskati železniškega ministra in ministrskega predsednika. V odbor so bili izvoljeni poslanci Steinwender, Hofmann von Wellenhof, Mayr, Rybař, Šuklje, Pittoni, Resel, Smitka, Malfatti, Zeinser, Schmid in Gregorčič.

Ogrska kriza. Budimpešta, 27. oktobra. Košut ima nov načrt za rešitev krize, po katerem bi se imela sestaviti nova koalicija brez Justhove skupine in brez Ljudske stranke. Tudi temu načrtu ne zaupajo mnogi v političnih krogih.

Pruske volitve. Berlin, 27. oktobra. Kakor znano, je meščanska večina pruskega deželnega zbora na zavraten način ovrгла volitev štirih socialnih demokratov iz Berlina, češ, da volilni imeniki niso bili prav sestavljeni, dasi so bili v tistih okrajih, v katerih so zmagali meščanski kandidati, imeniki povsem enaki. Včeraj je bila volitev volilnih mož ter so v petem, šestem in sedmem okraju socialni demokratje dobili ogromno večino. V dvanajstem okraju so dobili socialni demokratje 320, svobodomiselnici 140, nacionalni liberalci in konservativci 63 volilnih mož, a treba je še 170 ožjih volitev.

Knez Ito umorjen. Karbin, 27. oktobra. Predvečeranjem, ko se je japonski državnik knez Ito na kolodvoru v Karbinu sešel z ruskim finančnim ministrom Kokovcem, ga je neki Korejane napadel in tako težko ranil, da je Ito čez pol ure umrl. Napadalec, ki je streljal, so zaprli. Izjavil je, da je namenoma ubil Ito, ker se je hotel maščevati za nesrečo svoje domovine. Policija je prijela še več Korejancev, ki so priznali, da so prišli v Karbin z namenom, organizirati atentat na Ito. Na Japonskem je vest o umoru silno razburila prebivalstvo. Mrtvo truplo prepeljejo v domovino.

Vojna v centralni Ameriki. Novi Jork, 27. oktobra. Predsednik republike Nicaragua je napovedal republiki San Salvador vojno. Boj se je baje že pričel. Bati se je, da se vpleteta tudi Guatemela in Honduras v vojno.

Priporočamo našim gospodinjam pravi :FRANCKOV: kavni pridatek iz zagrebške tovarne.

Pozor v tujni!

Iz Winterthura v Švici se nam piše:
Kakor je „Rdeči Prapor“ že poročal, traja tukaj že peti mesec stavka stavbinskih delavcev in podjetniki so besni, da se ne dajo izkoriščani proletarci vkrotiti kakor nema živina. Da bi mogli zmagati po ravni poti, ne mislijo več; edina njihova ideja je, dobiti tuje delavce kot stavkokaze. Ker pa poznajo delavsko solidarnost, zatajujejo tujim delavcem resnico, kakor le morejo. Tembolj je potrebno, da pouče delavci svoje tovariše o resničnem položaju.

Sledeči slučaj naj pokaže, kako brezobzirno in brezvestno ravna ta gospoda. Zadnji četrtek je neki agent, ki išče stavkokaze, dobil v Buchsu štirinajst izseljencev, ki so se vračali iz Amerike v Belgrad. Z lažnjivimi opisi se mu je posrečilo, zvačiti jih v Winterthur. Vožni listki v domovino so se jim vzeli, zato so dobili listke v Winterthur in obljubo, da se jim izplača diferenca, ko bodo 20 dni delali. Noč od četrta na petek so morali utrujeni in lačni potniki prebiti v čakalnici na kolodvoru, pa ne vsaj na kupu slame, temveč na golih tleh. V petek so se pripeljali v Winterthur in tu so jih takoj spedirali po avtomobilu v Sulzerjevo podjetje, čigar lastnik je pravi kras švicarskega „Nationalrata“. Za prebivanje so jim odkazali barako, ki je obdana z visokim plotom. Vsak izhod jim je bil strogo prepovedan. Na delu so šele izvedeli, da je v podjetju stavka. In takoj so izjavili, da ne marajo biti za nobeno ceno stavkokazi in so opustili delo. Seveda so zahtevali, da se jim izplača, kar se jim je obljubilo v Buchsu. Toda dolgo se je podjetje upiralo. Potem so rekli delavcem, da se jim pošlje denar v domovinsko občino. Kajpada so odklonili tudi to in končno se jim je izplačal vsaj del njihovega. Na to so zapustili podjetje. Pred durmi so jih pričakovali stavkajoči zidarji in so jih spremili v svoj lokal, kjer so se mogli okrepati. Pripovedovali so, da že več dni niso dobili druge hrane kakor suh kruh, šele zdaj bi se mogli zopet enkrat najesti. Tužen je bil pogled na uboge proletarce, ki so tako sijajno izkazali svojo solidarnost. Mnogobrojno ljudstvo, ki je bilo na kolodvoru, je bilo zelo razburjeno.

Za sedanji položaj je značilno, da se ceni izguba, ki jo imajo podjetniki od te stavke, že na poldrug milijon frankov. Eden najhujših kapitalističnih hujskačev je dejal te dni javno: „Neznosni, vso kupčijo ovirajoči položaj traja že skoraj pet mesecev. To razmerje se mora hitro in brezobzirno odpraviti.“ Dobro, toda to razmerje se da le na ta način odpraviti, da ugođe delodajalci upravičenim delavskim zahtevam. O tem jih bo poučila mednarodna solidarnost delavstva.

Svojim čitateljem priporočamo, da se ozirajo na take tvrdke, ki inserirajo v našem listu.

H. Suttner
Ljubljana :: Mestni trg
razpošil'a ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastoj.
Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoea K 4.50. — Srebrne ure od 6 K naprij. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 1.20, srebrna K 5.—. 14

Pozor! Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31-23

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odrta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Kavarna
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Modni salon
M. Sedej-Strnad
Ljubljana 13-8
Prešernove ulice št. 3 (v palači „Mestne hranilnice“)
priporoča cenjenim damam svojo bogato zalogo klobukov najnovejših fason in najfinejšega okusa.

AUSTRO-AMERICANA
NEW YORK
LUBSKY
Potniki v Ameriko
Kateri kolijo dobro, po ceni in zanesljivo potujejo naj se obrnejo na
Simon na Hmelce
v Ljubljani Kolodvorske ulice št. 14
Kotvorstva Pijavice dajo se iznajdati

Telefon št. 177 62-61
L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam
zagrebško in
: češko pivo :

Kupujte
šolske potrebščine
le v trgovini s papirjem
Ivan Vrečko —15
Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.
Zaradi preselitve 10% popusta.

Milko Krapeš
urar in trgovec z zlatino, zapriseženi sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3
priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih veržic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se v. likonočne in binokosne praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošljam zastoj in poštne prosto! 52-50

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših fagonah in v velikih izberah priporoča
Jvan Soklič, Ljubljana
Pod Trančo št. 2. 52-42

Katinka Widmayer
trgovina pri „Solncu“ za vodo
Pogačarjev trg
priporoča svojo veliko zalogo 45-38
perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, oblečke, predpasnike, čepice, l. t. d. Vezenje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“ vedno v zalogi. Specialiteta za delavce:
Celulloid-ovratniki, prsa in manšete.
Nizke cene

35 letni velik uspeh! 52-46
Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa
se doseže, ako se uporablja mnogokrat odlikovano
želodčno tinkturo
lekarna Piccolija
Ljubljana, Dunajska cesta.
Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Dolnška družba združenih pivovarov Žalec in Laški trg
v Ljubljani
Telefon šte. 168. 168.

izborna pivo v sodnih in steklenicah.
ZALOGA V SPODNJI ŠISKI.